

29.

Wartość i znaczenie ludzkiej pracy

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współpracy w grupie

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność odkrycia swojej roli w społeczeństwie

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Obowiązek pracy i prawo do niej.
- Społeczna wartość pracy.

- W pracy tworzy się więź społeczna¹.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Praca powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości człowieka.
- Należy wykonywać pracę z poczuciem odpowiedzialności.
- Nie ma pełni życia ludzkiego bez wykorzystanej pracy.

Zasady

- Staram się tak wykonywać pracę na rzecz innych, jakbym ja sam był jej odbiorcą.
- Uczestniczę w różnych formach wolontariatu.
- Dostrzegam i doceniam pracę innych ludzi.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Praca buduje wartość człowieka².
- Praca umożliwia istnienie jednostki w społeczeństwie.
- Potrzeba pracy wynika z natury ludzkiej.

Zasady

- Wykonując swoją pracę, daję przykład dziecku.
- Angażuję dziecko w prace dla domu, nie wyręczam go w jego obowiązkach.
- Zachęcam do zaangażowania się w wolontariat na rzecz innych.

¹ „W więzi pracy uwydatnia się wzajemna potrzeba i użyteczność nasza”. S. Wyszyński, *Duch pracy ludzkiej...*, dz. cyt., s. 43.

² „Praca potwierdza głęboką tożsamość człowieka, stworzonego na obraz i podobieństwo Boga. Człowiek stając się – przez swoją pracę – coraz bardziej panem ziemi, potwierdzając – również przez pracę – swoje panowanie nad widzialnym światem, w każdym wypadku i na każdym etapie tego procesu znajduje się na linii owego pierwotnego ustanowienia Stwórcy, które pozostaje w koniecznym i nierozzerwalnym związku z faktem stworzenia człowieka jako mężczyzny i niewiasty «na obraz Boga». Określa to aktywność człowieka w świecie: nie jest on jego panem, ale powiernikiem, powołanym do tego, by przez swoje działanie odciskać w nim ślad Tego, którego jest obrazem”. KNSK 275.

1.7. ZADANIA DLA PRZEDSZKOLA, WYCHOWAWCY

Normy

- Należy wskazywać na społeczną użyteczność pracy oraz jej wymiar praktyczny.
- Żadna praca wykonywana w sposób uczciwy nie urąga godności człowieka.
- Człowiek jest powołany, aby budować świat poprzez pracę.

Zasady

- Uczę dzieci szacunku dla wszystkich pracowników przedszkola.
- Staram się uświadamiać dzieciom ich talenty.
- Uświadamiam dzieciom, że każda godziwa praca ma swój sens, znaczenie i wyjątkowość przypisaną danej jednostce.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Zapraszamy na zajęcia przedstawicieli różnych zawodów. Mogą to być rodzice wychowanków, którzy poprowadzą z dziećmi warsztaty, przybliżające specyfikę wykonywanej przez siebie pracy.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Dzieci potrafią dostrzec wartość pracy, jej społeczny wymiar i wartość etyczną³. Widzą w sobie talenty predestynujące ich do wyboru określonej ścieżki rozwoju, a następnie do wyboru zawodu. Praca przynosi satysfakcję i spełnienie zawodowe. Jest wykonywana zgodnie z etyką zawodową.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko postrzegania pracy jedynie w kategoriach wartości materialnych, natomiast jej społeczny charakter zostaje pominięty⁴. Pracę traktuje się tylko jako uciążliwy obowiązek, który pozwala jedynie zabezpieczyć materialne potrzeby jednostek.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Kiedy mama i tata większość czasu, zaangażowania i energii poświęcają pracy zawodowej, zaniedbując swoje podstawowe role i zadania, wynikające z bycia rodzicami, dzieci często czują się winne całej sytuacji, a zaniechania ze strony rodzica traktują jako karę lub dowód na to, że są niedostatecznie dobre. Pojawiają się kompleksy, obniżone poczucie własnej wartości i rozpaczliwe próby zwrócenia na siebie uwagi. Niektóre dzieci nieświadomie powielają błędy ojca lub matki, starając się osiągać jak najwięcej sukcesów, by udowodnić swoją wartość. W efekcie spędzają mnóstwo czasu, angażując się w rozmaite obowiązki i zadania, a zaniedbując sferę relaksu i przyjemności. Inne, zwracają na siebie uwagę w zgoła odmienny sposób: sprawiając problemy wychowawcze, a w okresie szkolnym zaniedbując naukę, przejawiając destrukcyjne skłonności takie jak wagarowanie, picie alkoholu czy branie narkotyków.

³ „Praca, ucząc nas miłości, poczucia zależności, pokory, skłania nas do wzajemnej użyteczności, tworzy społeczność ludzką”. S. Wszyński, *Duch pracy ludzkiej...*, dz. cyt., s. 43.

⁴ „Dzięki swojej pracy człowiek zazwyczaj zarabia na utrzymanie własne i swoich bliskich, łączy się ze swoimi braćmi i im służy, może praktykować autentyczną miłość i współdziałać w doskonaleniu Boskiego dzieła stworzenia”. KDK 67.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

„Basia i Mama w pracy” porusza kwestię powrotu mamy do aktywności zawodowej po okresie wyłącznego oddania się sprawom domu i wychowania dzieci. Dzieci często reagują smutkiem lub złością na zmiany w rozkładzie zajęć domowników. Książeczka pomoże przedszkolakom pogodzić się z sytuacją, kiedy mama, która do tej pory poświęcała im cały swój czas, chce zająć się również czymś innym.

– Basiu – Mama kucnęła obok Taty – bardzo lubię swoją pracę. Jest dla mnie ważna. Jak dla ciebie stawanie na rękach lub zabawa z Anielką. Nie chciałabyś chyba, żeby ktoś kazał ci na zawsze przestać robić którąś z tych rzeczy, prawda?

Niechby tylko spróbowali – pomyślała Basia. Czuli, że bez zabawy z Anielką byłaby naprawdę zła. I nieszczęśliwa. A na rękach i tak by stała... kiedy nikt nie patrzy. Tylko czy to możliwe, żeby dla Mamy praca była aż taka ciekawa?

– To wszystko – ciągnęła Mama – nie znaczy jednak, że ty, twoi bracia i Tata przestaliście być dla mnie ważni. Przeciwnie! Lubię was i kocham najbardziej na świecie!

Z. Stanecka, *Basia i Mama w pracy*, Warszawa 2019.

Praca to bardzo ważny wymiar ludzkiego życia. Praca nie jest celem samym w sobie; jest środkiem, który prowadzi do ludzkiego rozwoju, solidarności, służby i miłości. I nie jest najistotniejszy rodzaj pracy, tylko sposób, w jaki pracujemy. Z punktu widzenia dziecka temat ten nie zawsze wydaje się oczywisty, jak dorosłemu. Książka „Basia i mama w pracy” oswaja dziecko z tym aspektem życia dorosłych i pozwala zrozumieć, dlaczego jest dla nich aż tak istotny.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Ważną rolę w procesie ludzkiego wzrastania Jezusa „w mądrości i w łasce” odgrywała cnota pracowitości, jako że „praca jest dobrem człowieka”, które „przekształca przyrodę” i sprawia, że człowiek „poniekąd bardziej staje się człowiekiem”. Ze względu na wielkie znaczenie pracy w życiu człowieka wszyscy ludzie powinni zrozumieć i w pełni przeżywać jej sens, aby „przez nią przybliżyć się do Boga Stwórcy i Odkupiciela, uczestniczyć w Jego zbawczych zamierzeniach w stosunku do człowieka i świata i pogłębiać w swym życiu przyjaźń z Chrystusem, podejmując przez wiarę żywy udział w Jego trojakim posłannictwie: Kapłana, Proroka i Króla.

RC 23.

Jan Paweł II, *Abyście umieli zdać sprawę z nadziei, która jest w was*. List Apostolski Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji Międzynarodowego Roku Młodzieży, 31.03.1985, 12, w: *tegoż, Młodzież nadzieją Kościoła*, Warszawa 2005, s. 39.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Kraków 2008, s. 27-28.

Franciszek, Audycja generalna, 1.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Kraków 2013, s. 54.

Wszyscy jesteśmy przekonani o tym, że praca jest dobrem człowieka – dobrem jego człowieczeństwa – przez pracę bowiem człowiek nie tylko przekształca naturę, dostosowując ją do swoich potrzeb, ale także urzeczywistnia siebie jako człowieka, a także poniekąd bardziej „staje się człowiekiem”.

Stosunek człowieka do pracy i zadań ziemskich bardzo się zmienił. W starożytności ideałem było uwolnić się od pracy i starań ziemskich, a czas wolny poświęcić prawdzie. Zajmowanie się sprawami przyziemnymi wydawało się ciężarem i odwróceniem uwagi od spraw istotnych. Człowiek dzisiejszy patrzy na służbę światu z pewnego rodzaju religijną żarliwością. Za nic ma ucieczkę od świata i nie docenia czasu swobody. Szansę człowieka widzi w możliwości zmienienia oblicza ziemi, wykorzystania jej zasobów, uczynienia z niej wygodnego mieszkania.

Praca należy do planu miłości Boga; jesteśmy wezwani, by doglądać i strzec wszystkich dóbr stworzenia, i w ten sposób uczestniczymy w dziele stworzenia! Praca jest elementem o podstawowym znaczeniu dla godności osoby. Praca, by posłużyć się metaforą, „namaszcza” nas godnością, napełnia nas godnością, upodabnia nas do Boga, który pracował i pracuje, działa zawsze (por. J 5,17); daje możliwość utrzymania samych siebie, własnej rodziny, wniesienia wkładu w rozwój własnego kraju. Myślę w tym momencie o trudnościach, jakie w różnych krajach napotyka dziś świat pracy i przedsiębiorczości.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Albowiem królestwo niebieskie podobne jest do gospodarza, który wyszedł wczesnym rankiem, aby nająć robotników do swej winnicy. Umówił się z robotnikami o denara za dzień i posłał ich do winnicy. Gdy wyszedł około godziny trzeciej, zobaczył innych, stojących na rynku bezczynnie, i rzekł do nich: „Idźcie i wy do mojej winnicy, a co będzie słuszne, dam

wam”. Oni poszli. Wyszedłszy ponownie około godziny szóstej i dziewiętej, tak samo uczynił. Gdy wyszedł około godziny jedenastej, spotkał innych stojących i zapytał ich: „Czemu tu stoicie cały dzień bezczynnie?” Odpowiedzieli mu: „Bo nas nikt nie najął”. Rzekł im: „Idźcie i wy do winnicy!” A gdy nadszedł wieczór, rzekł właściciel winnicy do swego rządcy: „Zwołaj robotników i wypłać im należność, począwszy od ostatnich aż do pierwszych!” Przyszli najęci około jedenastej godziny i otrzymali po denarze. Gdy więc przyszli pierwsi, myśleli, że więcej dostaną; lecz i oni otrzymali po denarze. Wziąwszy go, szemrali przeciw gospodarzowi, mówiąc: „Ci ostatni jedną godzinę pracowali, a zrównałeś ich z nami, którzyśmy znosili ciężar dnia i spiekotę”. Na to odrzekł jednemu z nich: „Przyjacielu, nie czynię ci krzywdy; czy nie o denara umówiłeś się ze mną? Weź, co twoje i odejdź! Chcę też i temu ostatniemu dać tak samo jak tobie. Czy mi nie wolno uczynić ze swoim, co chcę? Czy na to złym okiem patrzysz, że ja jestem dobry?” Tak ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi (Mt 20,1-16).

Por. Prz 16,26; 20,4;
Syr 10,27; Mt 9,37-38;
10, 9; 21, 28-31;
Łk 10,2,7; Rz 4,4-6;
Ef 4,28; 1Tm 5,18; Jk 5,4.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Praca ludzka jest bezpośrednim działaniem osób stworzonych na obraz Boży i powołanych do przedłużania – wraz z innymi – dzieła stworzenia, czyniąc sobie ziemię poddaną. Praca jest zatem obowiązkiem: „Kto nie chce pracować, niech też nie je!” (2Tes 3,10). Szanuje ona dary Stwórcy i otrzymane talenty. Może mieć także wymiar odkupieńczy. Znosząc trud pracy w łączności z Jezusem, rzemieślnikiem z Nazaretu i ukrzyżowanym na Kalwarii, człowiek współpracuje w pewien sposób z Synem Bożym w Jego dziele Odkupienia. Potwierdza, że jest uczniem Chrystusa, niosąc krzyż każdego dnia w działalności, do której został powołany. Praca może być środkiem uświęcania i ożywiania rzeczywistości ziemskich w Duchu Chrystusa (KKK 2437).

Por. KKK 2728.

IV. LITERATURA

4.1. WYBÓR LITERATURY

Kiełbasiński K., *Kim będę? Mój pierwszy alfabet*, wyd. Wilga, Warszawa 2015.
 Scarry R., *Zawodowy zawrót głowy*, wyd. Babaryba, Warszawa 2018.
 Stanecka Z., *Basia i Mama w pracy*, wyd. Egmont, Warszawa 2019.
 Themerson S., *Pan Tom buduje dom*, wyd. Omedia, Warszawa 2013.

4.2. LITERATURA PRZEDMIOTU

Bartnik Cz., *Praca jako wartość humanistyczna*, [nakł. aut.], Lublin 1991.
 Bartnik Cz., *Teologia pracy ludzkiej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1977.
 Bortkiewicz P., *Etos pracy. Nauczanie moralne i społeczne kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2001.
Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.
 Franciszek, Audiencja generalna, 1.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 54.
 Gałkowski J.W., *Ziemski los człowieka. Jana Pawła II myśl o pracy*, wyd. TN KUL, Lublin 2004.

- Jan Paweł II, *Abyście umieli zdać sprawę z nadziei, która jest w was*. List Apostolski Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji Międzynarodowego Roku Młodości, 31.03.1985, w: tegoż, *Młodość nadzieją Kościoła*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2005, s. 5-53.
- Jan Paweł II, adh. *Redemptoris custos*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, wyd. M, Kraków 2006, s. 301-320.
- Jan Paweł II, enc. *Laborem exercens*, w: tegoż, *Dzieła zebrane.*, t. 1, *Encykliki*, wyd. M, Kraków 2006, s. 107-144.
- Jarmoch E., *Człowiek pracy w filozofii Jana Pawła II*, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2003.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Nassalski O., *Jak pracować nad charakterem?*, wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 1994.
- Papieska Rada *Iustitia et Pax*, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Twardowski J., *Boże*, w: tegoż, *Bóg prosi o miłość. Gott fleht um Liebe*, wybór i oprac. A. Iwanowska, wyd. Wydawnictwo Literackie, Kraków 2000, s. 198.
- Wyszyński S., *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, wyd. Soli Deo, Warszawa 2020.

4.3. FILMOGRAFIA

- Charlie i Lola. Mam strasznie dużo pracy*, [online:] <https://www.youtube.com/watch?v=pBb7IgJC8Lw> [dostęp: 19.10.2019].
- Ciekawski George podejmuje pracę*, [online:] <https://www.youtube.com/watch?v=ngHc41JeKIQ>, [dostęp: 16.11.2019].
- Tosia i Tymek. Pomoc biurowa*, [online:] <https://www.youtube.com/watch?v=pBb7IgJC8Lw> [dostęp: 18.10.2019].